

GUIA DOCENT

HISTÒRIA MEDIEVAL D'ESPANYA (14535)

LLICENCIAT EN HISTÒRIA (PLAN 2000)

CURS ACADÈMIC 2005-2006

PROFESSORS:

Ramon Ferrer Navarro
Enric Guinot Rodríguez
Antonio-José Mira Jódar
Manuel Ruzafa García

I.- DADES INICIALS D'IDENTIFICACIÓ

Nom de l'assignatura:	Història Medieval d'Espanya
Caràcter:	Troncal
Titulació:	Llicenciat en Història
Cicle:	Primer cicle; Segon curs
Crèdits	9
Departament:	Història Medieval Facultat de Geografia i Història Avda. Blasco Ibáñez, 28-7 tel. :963864244 fax: 963864460
Professors responsables:	Ramon Ferrer Navarro ramon.ferrer@uv.es Enric Guinot Rodríguez enric.guinot@uv.es Antonio José Mira Jódar antonio.j.mira@uv.es Manuel Ruzafa García manuel.ruzafa@uv.es

II.- INTRODUCCIÓ A L'ASSIGNATURA

Aquesta és una assignatura de **caràcter general i introductori**, els continguts de la qual respecten una articulació doble:

a) En relació amb les altres **assignatures d'Història Medieval** impartides en el Títol d'Història a partir de Segon Curs (Introducció a la Història Medieval del País Valencià, Història Econòmica Medieval, Història de la Corona d'Aragó, Història Rural Medieval, Història Urbana Medieval, Història de la Cultura i del Pensament Polític de l'Europa Medieval, Història de la Religiositat Medieval) servirà per a introduir a l'estudiant en els aspectes fonamentals d'unes matèries que seran aprofundides en les esmentades assignatures.

b) En relació amb la resta d'**assignatures troncales de 2^{on} curs**, aportarà a l'estudiant una perspectiva global de l'evolució històrica esdevinguda entre els moments finals del món antic i els inicis del període modern.

III.- VOLUM DE TREBALL

Considerant a raó de 25 hores per crèdit, les 225 hores que l'estudiant dedicarà a l'assignatura es distribuïran de la manera següent:

➤ **ASSISTÈNCIA A CLASSES.**

- Assistència a classes teòriques: 50 h.
- Assistència a classes pràctiques: 10 h.

➤ **ESTUDI GENERAL I PREPARACIÓ D'EXÀMENS.**

- Preparació de les classes teòriques: 50 h.
- Preparació d'exàmens: 75 h.

➤ **REALITZACIÓ DE TREBALLS OBLIGATORIS.**

- Treballs pràctics personals: 20 h.

➤ **ACTIVITATS COMPLEMENTÀRIES.**

- Activitats complementàries: 3 h.
- Preparació memòries de les activitats complementàries: 7 h.

➤ **REALITZACIÓ D'EXÀMENS.**

- Examen parcial: 2'5 h.
- Examen final: 2'5 h.

ASSISTÈNCIA A CLASSES TEÒRIQUES	50 h.
ASSISTÈNCIA A CLASSES PRÀCTIQUES	10 h.
ESTUDI I PREPARACIÓ DE CLASSES TEÒRIQUES	50 h.
ASSISTÈNCIA A TUTORIES PROGRAMADES	5 h.
ESTUDI I PREPARACIÓ D'EXÀMENS	75 h.
PREPARACIÓ DE TREBALLS PRÀCTICS	20 h.
ASSISTÈNCIA A ACTIVITATS COMPLEMENTÀRIES	3 h.
PREPARACIÓ D'ACTIVITATS COMPLEMENTÀRIES	7 h.
REALITZACIÓ DE EXÀMENS	5 h.
TOTAL VOLUM TREBALL	225 h.

IV.- OBJECTIUS GENERALS

- Comprensió dels grans **processos històrics** que van caracteritzar l'Espanya Medieval i les principals transformacions esdevingudes des de la crisi del món romà a Hispània i fins al trànsit a l'època moderna.
- Introduir a l'estudiant en un mètode que pugui afavorir la **síntesi explicativa**, basada en la capacitat de seleccionar, jerarquitzar i articular els esdeveniments de la Història Medieval d'Espanya dins els processos històrics que els expliquen.

V.- CONTINGUTS

Els continguts de l'assignatura s'organitzaran en dos blocs cronològics (articulats entre els segles V i XII, el primer, i entre els segles XIII i XV el segon). En cadascun d'aquests blocs es tractaran els aspectes següents:

- A) Formació i evolució dels ordres polítics hispànics medievals: desintegració de l'ordre imperial romà, sistemes polítics visigòtic i andalusí, feudalisme i monarquies feudals, orígens dels estats moderns.
- B) Estructures econòmiques i socials del món medieval hispànic: crisi del sistema esclavista, la societat d'al-Andalus, orígens i desenvolupament del feudalisme, la ciutat medieval, crisis i transformacions baix-medievals.
- C) Església i cultura medievals hispàniques: orígens i evolució de les estructures eclesiàstiques, espiritualitat i religiositat, el pensament, l'ensenyament i els sabers.

VI.- DESTRESES QUE CAL ADQUIRIR

- Acostament a la **terminologia**, conceptes i arguments claus de la Història Medieval d'Espanya.
- Introducció als **procediments** heurístics i metodològics de construcció del coneixement històric aplicats als aspectes tractats en la matèria.

VII.- HABILITATS SOCIALS

- Desenvolupar les competències de **raonament**, argumentació i ordenació del coneixement, tant a través de la selecció de materials i la discussió com de l'exposició escrita (proves, exàmens, treballs personals obligatoris, treballs optatius).
- Fomentar la capacitat d'**autocrítica** i superació que reforci positivament la preocupació de l'estudiant per la qualitat del treball personal.

VIII.- TEMARI I PLANIFICACIÓ TEMPORAL

➡ TEMARI:

BLOC 1:

- 1.- La Península Ibèrica de la crisi baix-romana a la fi del regne visigòtic de Toledo.
- 2.- Al-Andalus, l'Espanya musulmana, 711-1030.
- 3.- Els regnes cristians peninsulars, segles VIII-X.
- 4.- La Península Ibèrica a la plena Edat Mitjana, segles XI i XII.

BLOC 2:

- 5.- La gran expansió cristiana del segle XIII.
- 6.- La baixa Edat Mitjana peninsular, segles XIV i XV: Castella.
- 7.- La baixa Edat Mitjana peninsular, ss. XIV i XV: la Corona d'Aragó.
- 8.- La baixa Edat Mitjana peninsular, ss. XIV i XV: Navarra, Granada i Portugal.

➤ PLANIFICACIÓ TEMPORAL:

	setmanes	h. teòriques	h. pràctiques	total bloc
BLOC 1	15	25	5	30
BLOC 2	15	25	5	30
Totals	30	50	10	60

IX.- BIBLIOGRAFIA DE REFERÈNCIA

➤ Bibliografia General:

- ÁLVAREZ BORGE, I. (2003): La Plena Edad Media. Siglos XII-XIII, en Historia de España Tercer milenio, vol. 8, Madrid, Síntesis.
- ÁLVAREZ PALENZUELA, V. A. (Coord.) (2002), *Historia de España de la Edad Media*, Barcelona, Ariel.
- ARIÉ, R. (1984): España musulmana (siglos VIII-XV), en M. TUÑÓN DE LARA (Dir.): *Historia de España*, vol. III, Barcelona, Labor.
- AYALA MARTÍNEZ, C. de y otros (2004): *Economía y sociedad en la España medieval*, en A. ALVAR, (Dir.), *Historia de España*, vol. IX, Madrid, Istmo.
- BARBERO, A. – LORING, M. I. (1989): El reino visigodo y la transición al mundo medieval, en A. DOMÍNGUEZ ORTIZ, (Dir.), *Historia de España*, vol. 2, Barcelona, Planeta, 410-583.
- BONNASSIE, P. – GUICHARD, P. – GERBET, M.C. (2001): *Las Españas Medievales*, Barcelona, Crítica.
- CARRASCO PÉREZ, J. y otros (2002): *Historia de las Españas Medievales*, Barcelona, Crítica.
- CHALMETA, P. (1989): *Al-Andalus: musulmanes y cristianos (siglos VIII-XIII)*, en A. DOMÍNGUEZ ORTIZ (Dir.), *Historia de España*, vol. 3, Barcelona, Planeta.
- FERNÁNDEZ CONDE, F. J. (2004): La España de los siglos XIII al XV. Transformaciones del feudalismo tardío, San Sebastián, Nerea.
- GARCÍA DE CORTÁZAR, J. A. (1973): *La época medieval*, en M. ARTOLA (Dir.), *Historia de España Alfaguara*, vol. II, Madrid, Alianza.
- GARCÍA MORENO, L. A. (1989): *Historia de España visigoda*, Madrid, Cátedra.
- GUINOT RODRÍGUEZ, E. (2003): La Baja Edad Media en los siglos XIV-XV. Economía y sociedad, en *Historia de España Tercer milenio*, vol. 9, Madrid, Síntesis.
- IRADIEL, P. – MORETA, S. – SARASA, E. (1989): *Historia medieval de la España cristiana*, Madrid, Cátedra.

- IRADIEL, P. – LADERO QUESADA, M. A. (1989): De la crisis medieval al Renacimiento (siglos XIV-XV), en A. DOMÍNGUEZ ORTIZ (Dir.), *Historia de España*, vol. 4, Barcelona, Planeta.
- ISLA FREZ, A. (2002): La Alta Edad Media. Siglos VIII-XI, en *Historia de España Tercer milenio*, vol. 7, Madrid, Síntesis.
- MARTÍN RODRÍGUEZ, J. L. (1993): La España Medieval, en J. TUSELL (Dir.), *Manual de Historia de España*, vol. II, Madrid, Historia 16.
- MONSALVO ANTÓN, J. M. (2000): La Baja Edad Media en los siglos XIV-XV. Política y cultura, en *Historia de España Tercer milenio*, vol. 10, Madrid, Síntesis.
- MÍNGUEZ FERNÁNDEZ, J. M. (2004): La España de los siglos VI al XIII. Guerra, expansión y transformaciones. En busca de una frágil unidad, San Sebastián, Nerea.
- MENÉNDEZ PIDAL, R. – JOVER ZAMORA, J. M. (Dir.) (1940-200): *Historia de España Menéndez Pidal*, Madrid, Espasa-Calpe.
- NIETO SORIA, J. M. – SANZ, I. (2002): La época medieval. Iglesia y cultura, en A. ALVAR (Dir.), *Historia de España*, vol. X, Madrid, Istmo.
- PORRAS, P. – RAMÍREZ, E. – SABATÉ, F. (2003): La época medieval. Administración y gobierno, en A. ALVAR (Dir.), *Historia de España*, vol. VIII, Madrid, Istmo.
- SAYAS ABENGOCHEA, J. J. – GARCÍA MORENO, L. A. (1981): Romanismo y germanismo. El despertar de los pueblos hispánicos (siglos IV-X), en M. TUÑÓN DE LARA (Dir.), *Historia de España*, vol. II, Barcelona, Labor.
- VALDEÓN, J. – SALRACH, J. M. – ZABALO, J. (1982): Feudalismo y consolidación de los pueblos hispánicos (siglos XI-XV), en M. TUÑÓN DE LARA (Dir.), *Historia de España*, vol. IV, Barcelona, Labor.

➤ Obres complementàries: Atlas i textos

- DÍAZ PLAJA, F. (1984): *Historia de España en sus documentos. Siglo XV*, Madrid, Cátedra.
- GARCÍA DE CORTÁZAR, J. A. (1975): *Nueva historia de España en sus textos. Edad Media*, Santiago de Compostela, Pico Sacro.
- LÓPEZ-DAVALILLO LARREA, J. (1999): *Atlas Histórico de España y Portugal. Desde el Paleolítico hasta el siglo XX*, Madrid, Síntesis.
- MARTÍNEZ RUIZ, E. y otros (2000): *Atlas histórico de España*, Madrid, Istmo, 2 vols.
- MESTRE CAMPI, J. – SABATÉ, F., (Dir.) (1998): *Atlas de la “Reconquista”. La frontera peninsular entre los siglos VIII y XV*, Barcelona, Península.
- MITRE FERNÁNDEZ, E. (1992): *Textos y documentos de época medieval (análisis y comentario)*, Barcelona, Ariel.
- RIU RIU, M. y otros (1975): *Textos comentados de época medieval (siglos V al XII)*, Barcelona, Teide.
- SALRACH MARÉS, J. M. (2002): *Entre Roma i el Renaixement: història i textos de l'Occident medieval*, Vic, Eumo.
- TUÑÓN DE LARA, M. (Dir.) (1984): Textos y documentos de Historia Antigua, Media y Moderna hasta el siglo XVII, en M. TUÑÓN DE LARA (Dir.), *Historia de España*, vol. XI, Barcelona, Labor.

X.- METODOLOGIA

➤ CLASSES PRESENCIALS:

Les 60 hores anuals de docència en l'aula (2 classes setmanals d'una hora de duració) es distribuïran de la manera següent:

- Classes teòriques: 50 hores anuals en què el professor desenvoluparà els aspectes fonamentals del programa, exigint-se als estudiants la preparació prèvia de la matèria.
- Classes pràctiques: 10 hores anuals en què s'analitzaran textos, mapes i altres materials docents, i que serviran als estudiants com guia en la realització dels treballs pràctics individuals.

➤ PREPARACIÓ DE CLASSES TEÒRIQUES:

Els estudiants prepararan les classes teòriques segons un programa de lectures establert pel professor a partir de la bibliografia de referència, que contemplarà un volum de treball de 50 hores anuals.

➤ PREPARACIÓ DE TREBALLS PRÀCTICS INDIVIDUALS:

Els estudiants elaboraran un total de dos treballs pràctics individuals de comentari de textos o altres materials historiogràfics, a proposta del professor, distribuïts a raó d'un per quadrimestre. La extensió màxima de cada treball serà de dos folis mecanografiats.

➤ ACTIVITATS COMPLEMENTÀRIES:

- Tots els estudiants assistiran obligatòriament a dos activitats complementàries programades al llarg del curs pels professors de l'assignatura.
- Aquestes activitats consistiran en un cicle de dos conferències impartides per destacats especialistes que tractaran sobre algunes qüestions específiques relacionades amb la matèria del curs.
- Els professors exigiran els estudiants un petit resum de cadascuna de les dos, extensió dels quals no superarà un foli mecanografiat i que serà lliurat en un termini màxim de dues setmanes des de la realització de l'activitat.

➤ TUTORIES:

Els estudiants disposaran dels següents horaris d'atenció individualitzada per part dels professors responsables de l'assignatura, l'objecte dels quals és realitzar consultes pertinents sobre qualsevol aspecte relatiu a la matèria i l'organització acadèmica:

Grup	Professor	Horari de tutories
Ai	R.Ferrer / E. Guinot	
Bi	A.J. Mira	
Ci	M. Ruzafa	Dimarts, 16-18 hs.; Dimecres, 10-14 hs.

➤ CRONOGRAMA DE L'ASSIGNATURA:

Mes	Setmana	
NOVEMBRE	tercera	Activitat complementària
DESEMBRE	segona	1 ^{er} control de pràctiques
GENER-FEBRER	quarta-segona	Examen parcial i 1 ^a prova de preparació de classes teòriques
MARÇ	quarta	Activitat complementària
MAIG	segona	2n control de pràctiques
JUNY		Examen final i 2 ^a prova de preparació de classes teòriques

XI.- AVALUACIÓ DE L'APRENENTATGE

1. *Exàmens escrits:*

- Examen parcial:** a realitzar sobre el primer bloc de la matèria, que serà eliminatori a partir de una qualificació de 4 sobre 10; sols en aquest cas farà mitja aritmètica amb la qualificació que s'obtinga en l'examen de juny. Una qualificació inferior obligarà l'estudiant a examinar-se de tota la matèria en l'examen final. La prova es realitzarà en les dates assenyalades en el cronograma de l'assignatura.
- Examen final:** a realitzar en el mes de juny sobre el segon bloc de la matèria si s'ha superat la prova anterior, o sobre tota la matèria en cas contrari.
- El valor de ambdós exàmens** sumarà el 50% de la nota final de l'assignatura.

- Preparació de classes teòriques:** el seguiment del programa de lectures establert pel professor s'efectuarà mitjançant dues proves escrites que coincidiran respectivament amb cadascú dels dos exàmens que es duran a terme durant el curs. La qualificació d'aquestes proves seguirà les mateixes normes que s'han indicat per als corresponents exàmens i el seu valor conjunt computarà un 25% de la nota final de l'assignatura.
- Treballs pràctics individuals:** al llarg del curs es realitzaran dos exercicis escrits de comentari de textos, mapes o altres materials docents prèviament indicats pel professor; el valor total en la nota final de l'assignatura serà del 15%. Les dates de lliurament s'expliciten en el cronograma de l'assignatura.
- Activitats complementàries:** els resums de les activitats complementàries representaran un 10% de la nota final de l'assignatura. Els terminis de lliurament de les esmentades memòries són els assenyalats en l'apartat de metodologia.
- La **composició de la nota final** s'atindrà, en síntesi, al quadro següent:

Exàmens escrits	50%
Proves de preparació de classes teòriques	25%

Treballs pràctics individuals	15%
Activitats complementàries	10%
TOTAL	100 %

6. En la *convocatòria de setembre de 2006*, per a superar la matèria seran tingudes obligatòriament en compte per part del professor les qualificacions obtingudes durant el curs en las diverses tasques i activitats realitzades al marge dels exàmens i proves escrites. No obstant, les qualificacions dels treballs pràctics individuals, de les activitats complementàries i, en el seu cas, dels treballs optatius només seran considerades en les dues primeres convocatòries (juny i setembre de 2006).